

ОБЧИСЛЕННЯ СТРОКІВ ПРОВАДЖЕННЯ ДІЗНАННЯ ОРГАНАМИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

В.В. Романюк

викладач

(Харківський національний університет
внутрішніх справ)

Чинний Кримінально-процесуальний кодекс України (далі – КПК України) виділяє як одну з форм досудового розслідування кримінальних справ – провадження дізнання. Відповідно до ст. 104 КПК України передбачається два види дізнання: у справах про злочини, які не є тяжкими, і у справах про тяжкі злочини. Ст. 108 КПК України визначає однаковий, 10-денний строк провадження з тією лише відмінністю, що у справах про тяжкі злочини строк починає спливати з моменту порушення кримінальної справи, а в іншому випадку – з моменту встановлення особи. Не досить зрозумілою і виправданою, на мій погляд, є позиція законодавця про скорочення строку провадження дізнання у випадку обрання до підозрюваного запобіжного заходу відповідно до ст. 165-2 КПК України.

Аналіз законодавства закордонних країн вказує на тенденцію до скорочення граничного строку провадження дізнання. Думки вчених-процесуалістів, які у своїх працях порушували це питання, досить відрізняються одна від одної. Деякі із вчених вважають, що 10-денний строк дізнання недостатній [1, с. 44]; інші наполягають на збереженні такої норми, але передбачають можливість подовження прокурором цього строку до 20 днів або повернення слідчим кримінальної справи до органу дізнання на новий 10-денний строк у випадку, коли останній не виконав усі невідкладні слідчі дії [2, с. 79]. Є серед вчених і такі, які категорично заперечують можливість збільшення строку дізнання у зв'язку з тим, що не визначено межі невідкладних слідчих дій [3, с. 65-66]. Ми схилиємось до останньої позиції і вважаємо, що збільшення строків провадження дізнання на практиці призведе лише до фактичної заміни досудового слідства дізнанням, що не сприятиме якості розслідування і не буде корисним для строків.

Вважаю за необхідне зазначити, що зміст ст. 104 КПК України є недосконалим через те, що норми цієї статті зобов'язують орган дізнання провести невідкладні слідчі дії, не пояснюючи, які саме слідчі дії є

невідкладними. Крім того, ч.1 ст. 104 КПК України не зазначає, коли саме слід вважати, що у справі встановлено особу, яка вчинила злочин.

З метою виключення дублювання слідчим слідчих дій, які проводились органом дізнання, і створення найбільш сприятливих умов для здійснення цими органами оперативно-розшукової діяльності, вважаємо виправданим звільнити органи дізнання від виконання невідкладних слідчих дій у справах про тяжкі і особливо тяжкі злочини, поклавши на ці органи обов'язок негайно повідомляти слідчого про виявлення такого злочину. При цьому слід зазначити, що за таких обставин органи дізнання залишаються без реальних процесуальних засобів протидії злочинності. Сенс зазначених дій в їх невідкладності¹, неможливості чекати прибуття слідчого через ризик втратити сліди злочину. Проект КПК України передбачає 10-денний строк провадження дізнання у справах про тяжкі злочини, коли не встановлено особу; новелою є те, що у випадку, коли така особа відома, справа передається у слідство на протязі трьох діб [4]. На нашу думку, такий строк може складати навіть 1 (одну) добу – і цього буде достатньо для того, щоб орган дізнання міг повідомити слідчого про виявлений злочин, розпочати виконання невідкладних слідчих дій, а слідчий – прийняти справу до свого провадження і продовжити розслідування. Разом з цим, цей строк не буде обтяжливим для органів дізнання в тому розумінні, що не буде відволікати їх від виконання оперативно-розшукової діяльності.

Цілком слушними вважаю пропозиції авторів проекту КПК України про те, що у справах про злочини невеликої і середньої тяжкості слідчі та інші процесуальні дії провадяться до встановлення особи, яка його вчинила. Якщо після виконання всіх можливих слідчих дій особу, яка вчинила злочин, не встановлено, дізнання зупиняється. Встановивши особу, яка вчинила злочин, орган дізнання у строк до трьох діб складає постанову про передачу справи слідчому, яка затверджується прокурором.

Література

1. Ясинский Г.М. Из опыта работы прокуратуры Сумской области по надзору за дознанием и предварительным следствием // Вопросы криминалистики. – 1964. – №11. – с. 44.
2. Коротенко В.В. Некоторые вопросы подследственности и соотношения компетенции органов следствия и дознания // Практика применения нового уголовно-процессуального законодательства в стадии предварительного расследования. – М., 1962.
3. Жогин Н.В., Фаткуллин Ф.Н. Предварительное следствие в советском уголовном процессе. – М., 1965.
4. Кримінально-процесуальний кодекс: Проект (за станом на 7.07.2005р.)

¹ У випадках, коли немає невідкладності, матеріали про виявлений злочин належить передавати в органи досудового слідства для вирішення питання в порядку ст. 97 КПК України.